

φος κ. William Miller, ὅστις ὡς συγγραφεὺς μὲν ἱστορικὸς καὶ ὡς ἱστοριοδίφης κατέχει πάντα τὰ χαρίσματα τῆς Σκωτικῆς του φυλῆς, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν ἔχει ὑπερελληνικὴν.

Καλῶς ὠρίσατε.

Ἡ Ἀκαδημία προσεκλήθη εἰς τὰ ἑξῆς συνέδρια :

1. Εἰς τὸ ἐν Παρισίοις συνερχόμενον τὴν 27^{ην} Ὀκτωβρίου 1934 14^{ον} Συνέδριον Βιομηχανικῆς Χημείας.

2. Εἰς τὸ ἐν Πόρτο, Κοϊμβρα καὶ Λισσαβῶνι συνερχόμενον ἀπὸ 30 Σεπτεμβρίου μέχρι 6^{ης} Ὀκτωβρίου 1934 Γ' Διεθνὲς Συνέδριον τῶν Ἐπιστημῶν.

3. Εἰς τὸ ἐν Βαρελώνῃ κατὰ Σεπτέμβριον 1934 συνερχόμενον Διεθνὲς Ἐπιστημονικὸν Συνέδριον τοῦ ἐδάφους.

4. Εἰς τὸ ἐν Νεαπόλει συνερχόμενον τὴν 18^{ην} Ὀκτωβρίου 1934 ΚΓ' Συνέδριον τῆς Ἰταλικῆς Ἑταιρείας διὰ τὴν πρόοδον τῶν Ἐπιστημῶν.

5. Εἰς τὸ ἐν Βαρσοβίᾳ ἀπὸ 23-30 Σεπτεμβρίου 1934 συνερχόμενον Β' Διεθνὲς Συνέδριον τῶν Σλαυολόγων.

Εἰς τὸν κ. Γεώργιον Χατζιδάκιν παρέχεται ἑξάμηνος ἄδεια ἀπουσίας ἀρχομένη ἀπὸ 26^{ης} Ὀκτωβρίου 1934.

Ἡ Ἀκαδημία ἀποδέχεται δωρεὰν τοῦ κ. Βασιλείου Λαμπίκη ἐκ Δρχ. 10.000 διὰ τὴν προκήρυξιν Ἱστορικοῦ βραβείου.

ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς καταθέτει τὰ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν ἀποσταλέντα συγγράμματα.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΝ. — Ἡ θεωρία τῆς ἐθνικῆς ἰθαγενείας καὶ τὸ πρόβλημα τῶν μειονοτήτων*, ὑπὸ *Νικολάου Πολίτη*.

Ἐν τῶν κυριωτέρων σημείων ἐνδιαφέροντος τῆς τελευταίας Συνόδου τῆς Συνελεύσεως τῆς Κ. Τ. Ε. εἶναι ὅτι κατ' αὐτὴν κατέστη ἐμφανὲς τὸ ψευδὲς τῆς θεωρίας τοῦ ἐθνικισμοῦ, ἀπεδείχθη τὸ ἀδύνατον συγχίσεως μεταξὺ τῆς θεωρίας ταύτης καὶ

* Ἡ παρῶσα ἀνακοίνωσις χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου 1934, ἀναφέρεται ἐπομένως εἰς τὰς ἐν Γενεύῃ διεξαχθείσας συζητήσεις κατὰ Σεπτέμβριον 1933. Τὴν ἀνακοίνωσιν παρουσίασεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς αὐτῆς κ. Γ. Οἰκονόμου.

τῆς ἀρχῆς τῶν ἐθνικοτήτων, ὡς καὶ ὅτι τὸ πρόβλημα τῶν μειονοτήτων καθωδηγήθη πρὸς νέας λύσεις.

Ἡ Συνέλευσις τῆς Κ.Τ.Ε. δὲν τυγχάνει Ἀκαδημία Δικαίου. Εἶναι Σῶμα οὐσιωδῶς πολιτικόν. Τὰ ζητήματα ὅθεν ταῦτα ὑπὸ τὴν πολιτικὴν αὐτῶν ἄποψιν ἐξετάσθησαν. Ἀλλ' ἡ συζήτησις δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀναπτυχθῇ, χωρὶς νὰ θίξῃ καὶ τινὰς τῶν νομικῶν αὐτῶν ἀπόψεων.

Καθ' ἑκάστον ἔτος ἐν τῇ ὑποβαλλομένῃ τῇ Συνελεύσει ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως ἐκθέσει ἐπὶ τοῦ ἐπιτελεσθέντος ἔργου ὑπὸ τῆς Κ.Τ.Ε. κατὰ τὸ λήξαν ἔτος, εἰδικὸν κεφάλαιον ἀφιεροῦται εἰς τὸ σύστημα διεθνoῦς προστασίας τῶν μειονοτήτων γλώσσης, φυλῆς ἢ θρησκείας.

Ἀπὸ τινων ἐτῶν ἡ Γερμανικὴ Ἀντιπροσωπεΐα εἶχε λάβει τὴν συνήθειαν νὰ ζητῇ παρὰ τῆς Συνελεύσεως τὴν παραπομπὴν πρὸς ἐξέτασιν τοῦ κεφαλαίου τούτου εἰς τὴν 6^{ην} Ἐπιτροπὴν αὐτῆς, εἰδικῶς ἐντεταλμένην τὰ τῶν πολιτικῶν ζητημάτων. Ὁ δι' αὐτοῦ ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς εἶναι καταφανής: νὰ διατηρῇται ἀδιακώπως ἡ κοινὴ γνώμη ἐν ἐργηγόρσει ἐπὶ τοῦ προβλήματος τῶν μειονοτήτων, ὅπερ, διὰ τὴν Γερμανίαν, ὅπως καὶ διὰ τὰς ἄλλας χώρας τὰς ἡττηθείσας κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, εἶναι ὁ μοχλὸς, δι' οὗ αἱ ἐδαφικαὶ διατάξεις τῶν συνθηκῶν εἰρήνης δύνανται νὰ κλονισθῶσι καί, τέλος, νὰ ἀναθεωρηθῶσιν.

Κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον ἀνεμένετο μετὰ τινος περιεργείας κατὰ πόσον ἡ Γερμανικὴ Ἀντιπροσωπεΐα θὰ συνεμορφοῦτο πρὸς τὴν ὡς ἄνω εἰλημμένην παρ' αὐτῆς συνήθειαν. Ἡδυνάτό τις νὰ θεωρήσῃ ὅτι θὰ ἀπεῖχε τούτου, ἐφ' ὅσον ἡ ἐξέτασις τοῦ προβλήματος τῶν μειονοτήτων ἐκινδύνευε νὰ τὴν θέσῃ εἰς δυσχερῆ θέσιν: ἐνεδέχετο, πράγματι, νὰ ἀνοιχθῇ ἐκ νέου ἡ συζήτησις, ἥτις τόσον ὑπῆρξε διὰ τὴν εἰρημένην Ἀντιπροσωπεΐαν δυσάρεστος ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον ἐν τῇ ὑποθέσει Μπερνείμ, ἥ καὶ νὰ θέσῃ ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως τὸ ζήτημα τῶν γερμανῶν ἰσραηλιτῶν, ὧν ἡ μεταχείρισις εἶχε κινήσει, ὡς γνωστόν, τὴν γενικὴν ἀγανάκτησιν.

Ὅθεν, οὐχὶ ἄνευ ἐκπλήξεως ὤφθη ἡ Γερμανικὴ Ἀντιπροσωπεΐα ἐπαναλαμβάνουσα, παρὰ ταῦτα, τὴν ἐτησίαν αὐτῆς αἵτησιν. Ἐπιστεύθη, ἐν τούτοις, ὅτι δὲν ἦτο τοῦτο εἰμὴ ἐπιτηδεΐα πρόνοια ἐκ μέρους τῆς, ὅπως μὴ ἐμφανισθῇ ὡς ἐπιθυμοῦσα νὰ ὑπεκφύγῃ ἀπρόσφορον συζήτησιν.

Ἀλλ' ἡ ἀνωτέρω ὑπόθεσις ἀπεδείχθη ἀβάσιμος. Ἡ Γερμανικὴ Ἀντιπροσωπεΐα ἔλαβεν ἡ ἰδίᾳ τὴν πρωτοβουλίαν ἐνώπιον τῆς 6^{ης} Ἐπιτροπῆς νὰ ἀνοίξῃ τὴν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ θέματος. Ἐπραξε δὲ τοῦτο μετὰ τόσης τόλμης, ὥστε τινὲς εἶδον ἐν αὐτῷ προμεμελετημένην πρόκλησιν.

Ἡ ἐπακολουθήσασα συζήτησις, ἐν ἀρχῇ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Ἐπιτροπῆς, εἶτα

δ' ἐν τῇ Ὑπο-Επιτροπῇ αὐτῆς, ἔλαβεν ἀσυνήθη ἔκτασιν. Ἐν αὐτῇ ἐτάχθησαν ἀντιμέτωποι δύο ἀντιλήψεις τῆς πολιτικῆς, τοῦ δικαίου καὶ τῆς ζωῆς: ἐντεῦθεν, ἡ δικτατορία, ὁ φυλετικὸς ἐξοστρακισμὸς, τὸ φυλετικὸν ἔθνος: ἐκεῖθεν, ἡ δημοκρατία, ἡ φιλελευθερία, ἡ ἔννοια τοῦ ἔθνους βασιζομένου ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς βουλῆσεως.

Ἡ ἀξιομνημόνευτος αὕτη συζήτησις διεξήχθη ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς εἰς δημοσίας συνεδριάσεις καὶ κατεχωρήθη εἰς τὰ ἐπίσημα ἐστενογραφημένα πρακτικά. Τοῦτο, δυστυχῶς, δὲν ἐγένετο καὶ παρὰ τῇ Ὑπο-Επιτροπῇ, ἥς αἱ συνεδριάσεις ὑπῆρξαν μυστικά καὶ ὧν δὲν ἐκρατήθησαν πρακτικά. Τῶν λίαν σημαντικῶν συζητήσεων, αἵτινες ἔλαβον ἐκεῖ χώραν, δὲν ἀπομένει, ἐκτὸς τῆς προσωπικῆς ἀναμνήσεως τῶν ἀντιπροσώπων, ἕτερον ἔχνος, εἰμὴ ἡ βραχεῖα περιλήψις τῆς ἐκθέσεως τῆς Ὑπο-Επιτροπῆς, ἥτις κατέστη ἡ ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως τῇ 11^ῃ Ὀκτωβρίου 1933 ἐγκριθεῖσα ἐκθεσις.

Ἡ ἐξέτασις τοῦ προβλήματος τῶν μειονοτήτων ὠδήγησεν εἰς ἐκείνην τῆς θεωρίας τῆς ἐθνικῆς ἰθαγενείας, ἥτις ἐπέτρεψεν, ὅπως τὸ πρόβλημα τῶν μειονοτήτων, ἀχθὲν ἐπὶ τοῦ εὐρυτέρου πεδίου τῆς διεθνoῦς ἀναγνωρίσεως καὶ προστασίας τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, ἐνατενισθῇ ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ ἀποψιν.

I.

Πράγματι, ἀπὸ τοῦ προβλήματος τῶν μειονοτήτων ἡ Γερμανικὴ Ἀντιπροσωπεῖα ὀρμηθεῖσα ἤχθη εἰς τὴν θεωρίαν τῆς ἐθνικῆς ἰθαγενείας. Ὑπεστήριξεν ὅτι τὸ πρόβλημα τῶν μειονοτήτων ἔγκειται εἰς τὰς ἀμφισβητήσεις τὰς προκληθείσας ἐκ τῆς ἀρχῆς τῶν ἐθνικοτήτων: αἱ σχέσεις μεταξὺ λαῶν περιπλάκησαν ἐκ τοῦ ὅτι τὰ πολιτικὰ σύνορα δὲν συμπίπτουσι πρὸς τὰ ἐθνικὰ ὅρια. Ἡ ἀνακλήρυξις τοῦ δικαίωματος τῶν λαῶν νὰ ἀποφασίζωσι περὶ τῆς τύχης των ἀνεζωπύρησε τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν. Ἀλλ' ἡ ἐλπὶς αὕτη διεψεύσθη. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος τῶν μειονοτήτων προυκάλεσε καὶ ἐτέραν ἀπογοήτευσιν. Διότι, ἐνῶ ἐν τῷ πνεύματι τῶν συνθηκῶν ἔδει νὰ ἔχωσι τὴν δυνατότητα ἀπολαύσεως μιᾶς αὐτονόμου ζωῆς, διαρκῆς κατεβλήθη προσπάθεια πρὸς ἀφομοίωσιν τῶν μειονοτήτων. Ἐναντίον τῆς τάσεως ταύτης ἀντιδρᾷ σήμερον τὸ αἶσθημα τοῦ ἀτόμου ὅτι εἶναι συνδεδεμένον στενωπτερον ἢ ἄλλοτε πρὸς τὸ φυλετικὸν αὐτοῦ ἔθνος, πρὸς τὸ *Φόλκστουμ* αὐτοῦ. Τὸ κοινὸν τοῦ αἵματος καὶ τῆς γλώσσης, τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν ἡθῶν δημιουργεῖ δεσμοὺς ἀλληλεγγύης, οἵτινες ὀδηγοῦσι τοὺς μετέχοντας τούτου εἰς τὸ νὰ ἐπιθυμῶσι τὴν ἀναγνώρισιν αὐτῶν ὡς διακεκριμένου συγκροτήματος. Προκύπτει ἐπίσης διὰ τὸ ἐθνικὸν σύνολον τὸ λίαν βάσιμον φυσικὸν δικαίωμα, ὅπως θεωρῇ ὅτι τὰ μέλη του ἀποτελοῦσιν ἡθικὴν καὶ πνευματικὴν μονάδα.

Ἐπετελέσθη οὕτω ἐν τῇ ζωῇ τῶν λαῶν ἐξέλιξις, ἥτις εἶναι λίαν αἰσθητὴ

ἐν τισι χώραις καὶ εἰδικῶς ἐν Γερμανίᾳ. Ὁ γερμανικὸς λαὸς παραμένει πιστῶς προσηλωμένος εἰς τὴν φυλετικὴν αὐτοῦ ἐθνικότητα. Ἐχει συνείδησιν τῶν ἀρρήκτων δεσμῶν αὐτοῦ πρὸς τοὺς Γερμανοὺς οἰασδήποτε περιοχῆς τοῦ κόσμου.

Διὰ τοῦτο ἡ Γερμανία τυγχάνει ἀντίθετος πρὸ πᾶσαν ἀφομοίωσιν τῶν γερμανικῶν μειονοτήτων ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις. Ἀνθίσταται κατὰ πάσης ἀποπειράς ἀποθνησκοποιήσεως τῶν Γερμανῶν, οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ καταγωγὴ των καὶ ὅπου-δήποτε καὶ ἂν εὑρίσκηται ἡ κατοικία των.

Ἰδοὺ ἡ θέσις. Αὕτη προὐκάλεσε τὰς πλέον ζωηρὰς ἐπικρίσεις.

Ἀπεδείχθη ὅτι ἡ θέσις αὕτη ἦτο φύσεως νὰ ἀναστατώσῃ τὰς νομικὰς ἐννοίας, ἐφ' ὧν βασιζόνται, ὅχι μόνον αἱ συνθηκαὶ τῶν μειονοτήτων, ἀλλ' ἀκόμη καὶ αἱ σχέσεις μεταξὺ Κρατῶν ἀποτελουμένων ἐκ πλειόνων ἐθνικοτήτων.

Ἐπεστήθη ἡ προσοχὴ ἐπὶ τοῦ σοβαροῦ κινδύνου, ὃν ἐγκλείει διὰ τὰς διεθνεῖς σχέσεις ἡ ἐννοια τοῦ Κράτους βασιζομένη ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς ὁμογενείας, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἀπῆται δικαίωμα ἐπιβλέψεως, εἶδος ἡθικοῦ προτεκτοράτου, ἐπὶ τῶν ὑπηκόων ἐτέρου Κράτους, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὴν αὐτὴν ἐθνικὴν ὄντοτητα.

Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλβετίας δικαίως ἐπέδειξε τὴν ἐξ αὐτοῦ ἀνησυχίαν του. Πράγματι, δύναται τις νὰ κατανοήσῃ ποία θὰ ἦτο ἡ κατάστασις τῆς ἀνωτέρω χώρας, ἐὰν τὰ ἀποτελοῦντα ταύτην τρία ἐθνικὰ στοιχεῖα ἠδύναντο, ἐπὶ ζήμια τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος, νὰ ἀποτελέσωσιν ἐν τινι μέτρῳ ἀντικείμενον διεκδικήσεως ἐκ μέρους τῶν τριῶν μεγάλων γειτόνων Κρατῶν.

Ὁ βρεττανὸς ἀντιπρόσωπος παρετήρησε προσφυῶς ὅτι, ἐὰν ἡ γερμανικὴ θεωρία ἐπεκράτῃ, ἡ Κυβέρνησις του θὰ εἶχε νὰ ἀναλάβῃ τὰς βαρυτάτας τῶν εὐθυνῶν ἀπέναντι τῶν ἐκατομμυρίων τῶν πολιτῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, οἵτινες θεωροῦσιν ἑαυτοὺς ὡς κατιόντας ἐκείνων, οἵτινες ἄλλοτε διέβησαν τὸν Ἀτλαντικὸν ἐπιβαίνοντες τοῦ «Μάϊφλαουρ».

Μεθ' ὃ, ἀναβιβάζων τὴν συζήτησιν εἰς τὸ ὕψος τῶν βασικῶν ἀρχῶν τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ἀπέδειξεν ὅτι σύστημα πολιτικόν, ὅπερ θὰ ἐστηρίζετο ἐπὶ καθαρῶς ἐθνικῆς βάσεως ἢ ἐπὶ τῆς ἐννοίας τῆς φυλῆς, θὰ συνεπήγετο ἀναποτρέπτως τὴν ἐννοίαν τῆς ὑπεροχῆς τῆς κυριαρχούσης ἐν τῇ χώρᾳ φυλῆς ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐθνικῶν στοιχείων τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἀκόμη καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φυλῶν τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου. Θὰ ἦτο τοῦτο ὁ ἀντίπους τοῦ δημοκρατικοῦ καθεστώτος, ἐνθα τὸ προσιτὸν τῶν ἀξιωματῶν καὶ τῶν ἐπαγγελμάτων δέον εἰς οὐδέναν νὰ τυγχάνῃ ἀπηγορευμένον διὰ λόγους φυλῆς, χρώματος ἢ πίστεως.

Μετὰ τὴν ἐννοίαν τῆς ὑπεροχῆς τῆς φυλῆς, προσέθηκεν, θὰ ἦτο τὸ τέλος τῆς Βρεττανικῆς Αὐτοκρατορίας, διότι αὕτη ἐδράζετο, οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἰδέας μιᾶς ἐθνικῆς ἀλληλεγγύης, ἀλλ' ἐπὶ ἐκείνης τοῦ ἐλευθέρου συνεταρισμοῦ λαῶν ἐλευθέρων, προτρε-

πομένων εις τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν συνειδήσεως ἐντὸς μιᾶς εὐρυτέρας μονάδος καὶ συνδεδεμένων πρὸς ἀλλήλους δι' ἐλευθερίων θεσμῶν ἐπιτρεπόντων εἰς τὸν λαὸν νὰ αὐτοκυβερνᾶται».

Ἡ κατὰ κρισιν ὑπῆρξεν ὁμότης. Ἡ Γερμανικὴ Ἀντιπροσωπεία ἡσθάνθη τόσον τὸ ἀστήρικτον τῆς ἀπόψεώς της, ὥστε ἐθεώρησεν ὅτι ὤφειλε νὰ καθησυχάσῃ τὴν Ἑλβετίαν, λέγουσα ὅτι ἡ Γερμανία ἔσχε πάντοτε αἰσθημα φιλικῆς κατανοήσεως καὶ σεβασμοῦ διὰ τὸν πολιτικο-ἐθνικὸν χαρακτῆρα αὐτῆς καὶ νὰ προσθέσῃ ὅτι αἱ συνέπειαι, ἅς οἱ ἀντιλέγοντες συνήγαγον ἐκ τῆς θεωρίας της, ἦσαν ξέναι πρὸς τὴν σκέψιν της.

Δὲν ἀπομένει ἐν τούτοις ὀλιγώτερον ὅτι ἡ θεωρία τῆς ἐθνικῆς ἰθαγενείας ἀποτελεῖ πολιτικὸν κίνδυνον καὶ νομικὴν αἴρεσιν.

Πολιτικὸν καθεστῶς, τὸ ὁποῖον ὑπακούει εἰς τὸν ἐθνικὸν μυστικισμόν, δὲν δύναται εἰμὴ νὰ διακυβέυσῃ τὴν διεθνῇ ὁμόνοιαν, ἀνησυχεῖ καὶ ζημιοῖ τὰς ἄλλας χώρας διεκδικοῦν δικαίωματα ἐπὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν καὶ ἐπιρρίπτει ἐπ' αὐτῶν τὰς ἅς ἀνήκουσιν αὐτῷ εὐθύνας ἐν σχέσει πρὸς τὰς μειονότητες.

Ἡ θεωρία τῆς ἐθνικῆς ἰθαγενείας τυγχάνει, ἐπὶ πλεόν, νομικῶς ἀνυποστήρικτος. Πράγματι, εἶναι ἀδύνατον νὰ διακρίνῃ τις τῆς πολιτικῆς ἰθαγενείας μίαν ἐτέραν τοιαύτην, ἵνα θέσῃ τὴν τελευταίαν εἰς ἀντίθεσιν ἢ εἰς συναγωνισμόν πρὸς τὴν πρώτην.

Ἡ πολιτικὴ ἰθαγένεια εἶναι ἔννοια σαφής. Καίτοι ποικίλα στοιχεῖα συντρέχουσιν εἰς τὴν διαμόρφωσίν της, ἀποτελεῖ φαινόμενον ψυχολογικὸν κοινῆς συνειδήσεως: ἔχει ἐν τῇ βάσει αὐτῆς τὴν ἐλευθέραν ἀποδοχὴν τῶν πρὸς αὐτὴν συνδεομένων ἀτόμων, ἀδιάφορον τὶ προκαλεῖ τὴν συγκατάθεσιν ταύτην· τὸ οὐσιώδες εἶναι ἡ διαπίστωσις μιᾶς θελήσεως κοινῆς ζωῆς.

Ἡ ἐθνικὴ ἰθαγένεια τυγχάνει, ἀντιθέτως, ἔννοια ἀσύλληπτος καὶ ἀπροσδιόριστος, μὴ δυναμένη νὰ βασισθῇ οὔτε ἐπὶ τῆς γλώσσης οὐδ' ἐπὶ τῆς φυλῆς.

Ἡ γλῶσσα, ἥτις δὲν τυγχάνει ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῆς πολιτικῆς ἰθαγενείας, δύναται ἀκόμη ὀλιγώτερον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κριτήριον ἐτέρου εἶδους ἰθαγενείας. Ὡς ὀρθῶς ἐλέχθη κατὰ τὴν πρόσφατον σχετικὴν συζήτησιν ἐνώπιον τῆς Κ. Τ. Ε., ἐὰν ὑπάρχουσι χώραι γνωρίζουσαι πλείονας γλώσσας, ὑπάρχουσι γλῶσσαι γνωρίζουσαι πλείονας χώρας.

Ὡς πρὸς τὴν φυλὴν, ἐὰν ληφθῇ ὑπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως, δηλονότι τῆς ἐθνικῆς οἰκογενείας, δὲν εἶναι ἡ ἀπλῆ ὑπόθεσις καὶ δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς οὐδεμίαν πραγματικότητα: δὲν ὑπάρχει λαὸς κατέχων πραγματικὴν ἀνθρωπολογικὴν ὁμογένειαν, ὁ γερμανικὸς λαὸς ὀλιγώτερον παντὸς ἄλλου. Εἶναι δὲ ἀρκετὰ διασκεδαστικὸν νὰ ὑπενθυμίσῃ τις ὅτι ἐκεῖνος ὅστις θεωρεῖται ἐν Γερμανίᾳ ὡς εἷς τῶν πατέρων τοῦ ἐθνικισμοῦ, ὁ Γκομπινώ, εἶπεν ὅτι οἱ Γερμανοὶ εἶναι εἷς τῶν λαῶν τῶν μᾶλλον μιγάδων.

Λαμβανομένη δ' ἐξ ἄλλου ὑπὸ τὴν κοινὴν σημασίαν τῆς λέξεως, ἡ ἔννοια τῆς φυλῆς συμπίπτει ἐμπράκτως πρὸς ἐκείνην τῆς ἐθνικότητος. Οὕτω, ἐν ταῖς συνθήκαις μειονοτήτων ἡ ἔκφρασις «μειονότητες φυλῆς» σημαίνει ἐθνικὰ μειονότητες.

Οὐδὲν ὅθεν θὰ ἡδύνατο, ὡς ἐλέχθη ἐν Γενεύῃ, νὰ καταστήσῃ συγγνωστὴν πολιτικὴν, ἥτις θὰ ἔτεινε, διὰ τῆς προπαγάνδας ἢ τῆς βίας, εἰς τὴν σύμπτωσιν τῶν γλωσσικῶν ἢ ἐθνικῶν ὁρίων πρὸς τὰ πολιτικὰ σύνορα, ἐκεῖ ἔνθα ἡ ἱστορία, ἡ γεωγραφία καὶ ἡ ἰδίως ἡ λαϊκὴ βούλησις θὰ ἀντετίθεντο εἰς τοῦτο.

II.

Ἡ Γερμανικὴ Ἀντιπροσωπεΐα δὲν ἠρκέσθη νὰ διεκδικήσῃ διὰ τὴν Γερμανίαν καὶ ἐναντίον τῶν ἄλλων χωρῶν τὰ δικαιώματα, ἅτινα θεωρεῖ ὅτι δύναται νὰ βασιίσῃ ἐπὶ τῆς θεωρίας τῆς ἐθνικῆς ἰθαγενείας. Ἐπεκαλέσθη ἐπίσης τὴν θεωρίαν ταύτην, ἵνα ἐπιδιώξῃ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἐπιβληθεῖσαν μεταχειρίσιν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας ἐν Γερμανίᾳ.

Ὑπεστήριξεν ὅτι τὸ Ἰσραηλιτικὸν ζήτημα οὐδὲν ἔχει τὸ κοινὸν πρὸς τὸ πρόβλημα τῶν μειονοτήτων. Οἱ ἔβραῖοι ἐν Γερμανίᾳ δὲν εἶναι οὔτε μειονότης γλώσσης, οὐδὲ μειονότης ἐθνικῆς. Αὐτοὶ οὗτοι οὐδέποτε ἠθέλησαν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐθνικὴ μειονότης. Ἡ διαφορὰ θρησκείας δὲν παίζει ἐν τῇ ὑποθέσει κανένα ρόλον, διότι ἡ ἄσκησις τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας ἦτο πάντοτε ἐλευθέρα. Τὸ Ἰσραηλιτικὸν ζήτημα ἀποτελεῖ πρὸ παντὸς πρόβλημα δημογραφικόν, κοινωνικόν καὶ ἠθικόν, ὅπερ, ἰδιαίτερον ἔχον χαρακτήρα, δέον νὰ τύχῃ εἰδικῆς λύσεως. Πρόκειται περὶ καθαρῶς ἐσωτερικῆς ὑποθέσεως, ἐφ' ἧς ἡ Γερμανία δὲν δύναται νὰ παραδεχθῇ οὐδένα ξένον ἔλεγχον.

Ἡ θέσις αὕτη εἶναι ἐξ ἴσου πρὸς ἐκείνην τῆς ἐθνικῆς ἰθαγενείας ἀνυποστήρικτος. Ἐν πάσῃ χώρᾳ οἱ Ἰσραηλίται ἀποτελοῦσιν ἀδιαφιλονικητῶς μειονότητα, ὅχι μόνον θρησκευτικὴν ἀλλὰ καὶ φυλετικὴν, κατὰ τὴν ἔννοιαν ἣν αἱ συνθήκαι τῶν μειονοτήτων προσδίδουσιν εἰς τὴν ἔκφρασιν ταύτην.

Εἶναι ἀληθὺς ἐκπληκτικὸν πῶς ἡ Γερμανία δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ τοῦτο, εἰς στιγμὴν καθ' ἣν ἐπιδιώκει νὰ ἀναγάγῃ τὸν «φυλετισμὸν» εἰς περιωπὴν ἐθνικῆς θεωρίας. Ἀποτελεῖ τοῦτο περίεργον ἀντίφασιν, ἣν ὁ βρεττανὸς ἀντιπρόσωπος λίαν ἰσχυρῶς ὑπεσημείωσεν: «Δὲν εἶναι δυνατὸν, εἶπεν, νὰ φέρῃται εἰς φῶς ὁ φυλετικὸς χαρακτήρ τοῦ ἀρίστου Γερμανοῦ καὶ ἐξ ἄλλου νὰ μὴ ἀναγνωρίζηται ὅτι ὁ Ἰσραηλίτης ἔχει πανταχοῦ ταυτότητα φυλῆς, ὅτι συνδέεται πρὸς τοὺς ἄλλους Ἰσραηλίτας τοῦ κόσμου διὰ τῶν αὐτῶν δεσμῶν αἵματος, ἱστορίας καὶ οἰκογενείας». Πρᾶγμα ὅπερ δὲν τὸν ἐμποδίζει νὰ εἶναι, ἐν τῇ χώρᾳ ἔνθα ζῇ, ἐξαίρετος πατριώτης καὶ νομιμόφρων πολίτης. Καὶ ὡς χαρακτηριστικὴν ἀπόδειξιν τούτου ὁ βρεττανὸς ἀντιπρόσωπος ἀνέφερε τὸ παράδειγμα τοῦ Δισραέλι, ὅστις ὑπῆρξε μέγας Ἀγγλὸς καὶ ἐπὶ πλέον ἀγγλικανὸς καὶ ὅστις ἦτο ὑπερήφανος νὰ λέγεται ἔβραϊος.

Εἶναι βεβαίως ἀκριβές ὅτι ἐν ταῖς χώραις ταῖς μᾶλλον πεπολιτισμέναις οἱ Ἰσραηλιῖται δὲν ἐπιθυμοῦσι νὰ θεωρῶνται μειονότητα. Ἀλλ' ὁ λόγος εἶναι λίαν ἀπλοῦς. Ὀφείλεται τοῦτο εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἐν αὐταῖς οὐδεμιᾷς τυγχάνουσιν ἀντικείμενον διακρίσεως, εἰς τὸ ὅτι ἔπαυσαν νὰ ἀποτελῶσι χωριστὴν μερίδα τοῦ πληθυσμοῦ, μεθ' οὗ συνεχωνεύθησαν εἰς ἀδιαίρετον σύνολον. Ἐὰν δὲν ἐπιθυμῶσι νὰ ᾧσι μειονότητες καὶ ἐὰν ἐν τῇ πράξει δὲν ἀποτελῶσι τοιαύτην, εἶναι διότι οὐδὲν ἔχουσι πρὸς τοῦτο συμφέρον, καὶ δὲν ἔχουσι πρὸς τοῦτο συμφέρον, διότι ἐν ταῖς εἰρημέναις χώραις ἀπολαμβάνουσιν ἐν τῇ πράξει τῆς αὐτῆς μεταχειρίσεως, ἥς καὶ τὰ ἕτερα στοιχεῖα τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἀλλ' ἐν ταῖς χώραις ταύταις οἱ Ἰσραηλιῖται δὲν ἀποτελοῦσιν ὀλιγώτερον λανθάνουσιν, ὑπνώττουσιν τρόπον τινά, μειονότητα, ἐτοίμην νὰ ἀφυπνισθῇ, εὐθύς ὡς ἡ ἔνωσις αὐτῆς μετὰ τοῦ πληθυσμοῦ ἤθελε χαλαρωθῇ, εἴτε ἐξ αἰτίας των, εἰς περιπτῶσιν καθ' ἣν θὰ ἐπεζήτουν νὰ καταλάβωσιν ἰδιαιτέραν θέσιν ἐν τῇ χώρᾳ, εἴτε ἐξ αἰτίας τοῦ Κράτους, ἐὰν τοῦτο μετεχειρίζετο αὐτοὺς κατὰ τρόπον διάφορον ἢ τοὺς ἑτέρους αὐτοῦ ὑπηκόους.

Ὅθεν, εἰς τὴν ἐρώτησιν ἐὰν οἱ Ἰσραηλιῖται εἶναι ἢ οὐ μειονότητες, δέον τις νὰ ἀπαντήσῃ: ἀναλόγως τῶν περιπτώσεων. Δὲν εἶναι μειονότης ἐκεῖ, ἐνθα μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ ὑπολοίπου πληθυσμοῦ οὐδεμία ὑφίσταται διάκρισις. Ἀποτελοῦσιν ἀντιθέτως τοιαύτην, ὅταν ἐξ αἰτίας των ἢ βουλήσῃ τοῦ Κράτους, κατέχουσι χωριστὴν θέσιν.

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἐξήγησις τοῦ φαινομένου, ἐκ πρώτης ὄψεως ἀνεξηγήτου, τοῦ δυνατοῦ διὰ τὰ αὐτὰ στοιχεῖα, ἀναλόγως τῶν χωρῶν νὰ ᾧσιν ἢ νὰ μὴ ᾧσι μειονότης.

Μέχρι τοῦδε δὲν ὑπῆρχεν ἐν Γερμανίᾳ Ἰσραηλιτικὴ μειονότης. Ἀλλὰ σήμερον ὑπάρχει ἐκεῖ τοιαύτη, δημιουργηθεῖσα διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς ἑβραίους καθεστῶτος διακρίσεως.

Τούτου τεθέντος, τὸ ζήτημα, ἀντιθέτως πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς Ἀντιπροσωπείας ὑποστηριζόμενα, προσλαμβάνει διεθνῇ σημασίαν. Οὐ μόνον διότι αἱ καταδιώξεις, ὧν οἱ γερμανοὶ Ἰσραηλιῖται ὑπῆρξαν ἀντικείμενον, δημιουργοῦσιν, λόγῳ τοῦ ὅτι ὑπεχρέωσαν αὐτοὺς νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν χώραν των, εἰς βάρος ἑτέρων χωρῶν προβλήματα ἀσύλου καὶ ἀντιλήψεως, ἀλλὰ κυρίως διότι ἀπὸ τοῦ 1922 ἔχει ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τῆς Κ. Τ. Ε. ὅτι «τὰ Κράτη, ἅτινα δὲν εἶναι δεσμευμένα δι' οὐδεμιᾶς νομικῆς ὑποχρεώσεως ὡς πρὸς τὰς μειονότητας αὐτῶν, θέλουσιν ἐφαρμόσει ὅπως οὖν, ἐν τῇ μεταχειρίσει τῶν ἰδίων αὐτῶν μειονοτήτων φυλῆς, θρησκείας ἢ γλώσσης, τὸν αὐτὸν τοῦλάχιστον βαθμὸν δικαιοσύνης καὶ ἀνοχῆς τὸν ὑπὸ τῶν Συνθηκῶν ἀπαιτούμενον καὶ συνωδᾷ τῇ διηγεσθῇ ἐπὶ τοῦ θέματος ἐνεργεῖα τοῦ Συμβουλίου¹».

Ἐφ'αὐτῇ ὅθεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐπάναγκες νὰ διατυπωθῶσιν ἐκ νέου

¹ Ἀπόφαισις τῆς Συνελεύσεως τῆς Κ. Τ. Ε. ὑπὸ ἡμερομηνίαν 21 Σεπτεμβρίου 1922.

καί, εἰ δυνατόν, νὰ ἐνίσχυθῶσιν αἱ ὑπὸ τῆς Κ. Τ. Ε. προκηρυχθεῖσαι ἀρχαί.

Ἡ Γαλλικὴ Ἀντιπροσωπεῖα ἔλαβε τὴν πρωτοβουλίαν τούτου, προτείνασα ὅπως ἡ Συνέλευσις μὴ περιορισθῇ εἰς τὴν ἐκ νέου διατύπωσιν τῆς συστάσεως αὐτῆς τοῦ 1922, ἀλλὰ καὶ διακηρύξῃ ὅτι τὰ Κράτη ἅτινα δὲν τυγχάνουσι δεσμευμένα ὑπὸ τῶν Συνθηκῶν τῶν μειονοτήτων «εἶναι οὐχ ἥττον ὑποχρεωμένα» νὰ ἐφαρμόζωσιν ἐν τῇ μεταχειρίσει τῶν μειονοτήτων αὐτῶν τὸν αὐτὸν τοῦλάχιστον βαθμὸν δικαιοσύνης καὶ ἀνοχῆς τὸν ὑπὸ τοιούτων συνθηκῶν ἀπαιτούμενον, μετὰ τῆς προσθήκης ὅτι ἡ Συνέλευσις δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποδεχθῇ ἐρμηνείαν τῶν συνθηκῶν τούτων ἢ τῆς ὡς ἄνω συστάσεως αὐτῆς, δι' ἧς θ' ἀπεκλείοντο ὠρισμένοι κατηγορίαι πολιτῶν τῆς ἐφαρμογῆς διατάξεων ἀφορώσων, ἐν ταῖς Συνθήκαις, πάντας τοὺς ὑπηκόους «ἄνευ διακρίσεως φυλῆς, γλώσσης καὶ θρησκείας».

Ἡ πρότασις αὕτη διὰ μακρῶν συνεζητήθη ἐν τῇ Ὑπο-Ἐπιτροπῇ.

Ἀντιπροσωπεῖαι τινες ἠναντιώθησαν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς συστάσεως τοῦ 1922: κατ' αὐτάς, τὰ Κράτη, ἅτινα δὲν εἶναι δεσμευμένα ὑπὸ τῶν Συνθηκῶν μειονοτήτων, δὲν ἔχουσιν ἀπέναντι τῶν μειονοτήτων αὐτῶν εἰμὴ ἐν ἀπλοῦν ἠθικὸν καθήκον· δὲν ἠδύναντο, ὅθεν, νὰ δεχθῶσιν, ὅπως τὸ καθήκον τοῦτο μεταβληθῇ εἰς νομικὴν ὑποχρέωσιν.

Ἑτεραι ἀντιπροσωπεῖαι ὑπῆρξαν ἀντιθέτου γνώμης. Κατὰ τὴν ἀντίληψίν των ἡ ἀρχὴ τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς συνεργασίας, αἵτινες εὕρισκοντο ἐν αὐτῇ τῇ βάσει τοῦ Συμφώνου, ὑποχρεοῦσιν ἅπαντα τὰ μέλη τῆς Κ. Τ. Ε. εἰς τὸ νὰ χορηγῶσιν ἐν ἐλάχιστον ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν εἰς πάντας τοὺς κατοίκους τοῦ ἐδάφους των, ἄνευ οὐδεμιᾶς διακρίσεως μετὰξὺ τῆς πλειονοψηφίας καὶ τῆς μειονοψηφίας τῶν ὑπηκόων των, οὔτε μετὰξὺ ἡμεδαπῶν καὶ ἀλλοδαπῶν τοιαύτης ὑποχρέωσεως ὑπαρχούσης ἤδη, ἡ Συνέλευσις δὲν εἶχεν, διακηρύττουσα αὐτήν, νὰ τὴν δημιουργήσῃ, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ τὴν διατυπώσῃ.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιτεύξεως ὁμοθύμου ψήφου, ἄνευ τῆς ὑποίας ἡ Συνέλευσις δὲν δύναται νὰ λάβῃ ἀπόφασιν, ὑπεχρέωσε τὰς Ἀντιπροσωπεῖας ταύτας νὰ συνταχθῶσιν εἰς ἀπλὴν ὑπόμνησιν τῆς συστάσεως τοῦ 1922. Ἀλλ' ἐπέμειναν, ὅπως καταχωρισθῇ εἰς τὴν ἔκθεσιν, ἥτις ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως, «ὅτι, ἐὰν δὲν κατέστη δυνατόν νὰ διακηρυχθῇ ἀπὸ τοῦδε ἡ βαρύνουσα πάντα τὰ Κράτη διεθνῆς ὑποχρέωσις, ὅπως χορηγῶσιν εἰς τὰς ἑαυτῶν μειονότητες φυλῆς, γλώσσης ἢ θρησκείας μεταχειρίσιν ἴσην πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν ἰδιαιτέρων Συνθηκῶν προβλεπομένην, παραμένουσιν αὗται πεπεισμένοι ὅτι τοιαύτη ὑποχρέωσις ἀποτελεῖ ἤδη μέρος τοῦ διεθνοῦς δικαίου καὶ ὅτι, κατὰ συνέπειαν, ἡ προτεινομένη τῇ Συνελεύσει ἀπόφασις δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα νὰ θέσῃ ἐν ἀμφιβόλῳ τὴν ὑπαρξίν τῆς ὑποχρέωσεως ταύτης».

Ἐπὶ τοῦ πρώτου σημείου ἡ πρότασις τῆς Γαλλικῆς Ἀντιπροσωπεΐας, οὕτω περιορισθεῖσα, ἐγένετο ἀποδεκτὴ παμψηφεί. Αὕτη αὕτη ἡ Γερμανικὴ Ἀντιπροσωπεΐα

τὴν ἀπεδέχθη, διότι ἡ ἀπόφασις, ἐφ' ὅσον περιορίζετο εἰς ἀπλὴν ἔκφρασιν εὐχῆς, οὐδαμῶς ἦτο φύσεως νὰ τὴν στενοχωρήσῃ. Εὐκόλως, ὅθεν, ἀφέθη νὰ πεισθῇ ὅτι ἡδύνατο νὰ χορηγήσῃ τὴν συγκατάθεσίν της, ἀφοῦ ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐπεβεβαίωσεν μόνον προϋπάρχουσιν σύστασιν ἀναγομένην εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ Γερμανία δὲν ἦτο εἰσέτι μέλος τῆς Κ. Τ. Ε.

Ἀλλοῖα ὑπῆρξεν ἡ στάσις τῆς Ἀντιπροσωπείας ταύτης ὡς πρὸς τὴν δευτέραν παράγραφον τῆς γαλλικῆς προτάσεως, καθότι δι' αὐτῆς ἐθίγετο τὸ ζήτημα τῶν ἱσραηλιτῶν ἐν Γερμανίᾳ, δι' ὃ καὶ ἐδήλωσεν ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ συγκατατεθῇ εἰς αὐτήν. Ματαίως προϋτάθη ἡπιωτέρα διατύπωσις τοῦ κειμένου ἥτοι «Ἡ Συνέλευσις θεωρεῖ ὅτι αἱ ὡς ἄνω ἀρχαὶ δέον νὰ ἐφαρμόζωνται, ἄνευ διακρίσεως, εἰς πάσας τὰς κατηγορίας τῶν ὑπηκόων τὰς διαφερούσας κατὰ φυλὴν, γλῶσσαν ἢ θρησκείαν τῆς πλειονότητος τοῦ πληθυσμοῦ». Ἡ Γερμανικὴ Ἀντιπροσωπεία ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἄρνησίν της καὶ προϋτίμησε νὰ ἀφήσῃ νὰ γίνῃ καταφανὴς ἡ πλήρης ἀπομόνωσις αὐτῆς, τόσον ἐν τῇ Ὑπο-Ἐπιτροπῇ, ὅσον καὶ ἐν τῇ Ἐπιτροπῇ, ἐνθα ἡ προρρηθεῖσα διατύπωσις ἐνεκρίθη ὁμοφώνως, μετὶν τῆς ψήφου τῆς Γερμανίας. Ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως, ὅπου ἡ παμψηφία εἶναι ἀναγκαία, ἡ ἀντίθεσις τῆς Γερμανίας ἴσχυσεν, ἵνα τὸ κείμενον τοῦτο μὴ συγκαταλεχθῇ μετὰ τῶν ληφθεισῶν ἀποφάσεων.

Δὲν ἀπομένει ὀλιγώτερον κεκτημένον ὅτι ἐν τῇ συνειδήσει πασῶν τῶν ἄλλων χωρῶν οἱ ἱσραηλιταὶ ἔχουσι πανταχοῦ δικαίωμα ἐπὶ τὴν αὐτὴν καὶ αἱ ἕτεραι μειονότητες μεταχείρισιν.

III.

Ἡ μελέτη τοῦ ζητήματος τῶν ἱσραηλιτῶν ἐν Γερμανίᾳ ἐπέτρεψε τὴν ὑπὸ νέον πρῶσμα ἐξέτασιν τοῦ γενικοῦ προβλήματος τῶν μειονοτήτων.

Τὸ νῦν καθεστὼς τῶν μειονοτήτων ἔχει χαρακτηρὰ ἐξαιρετικόν: δὲν ὑφίσταται εἰμὴ διὰ δεκαοκτὼ Κράτη, ἅτινα δὲν τὸ ἐδέχθησαν θεληματικῶς καὶ εἰς ἃ ἐπεβλήθη.

Ἡ αἰτίασις τῶν χωρῶν τούτων εἶναι ὅτι ὑφίστανται καθεστὼς εἰδικόν, εἰς ὃ αἱ ἄλλαι χῶραι δὲν εἶναι ὑποτεταγμένα. Διὰ τοῦτο δὲν ἔπαυσαν ὑποστηρίζουσαι ὅτι τὸ καθεστὼς τοῦτο ὀφείλει εἶτε νὰ γενικευθῇ εἶτε νὰ παύσῃ ὑφιστάμενον. Μέχρι τοῦδε ὁ συλλογισμὸς οὗτος εἶχε φανῇ ὑπεράγαν θεωρητικὸς. Ἡδύνατό τις νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι, ἐὰν τὸ καθεστὼς τῶν μειονοτήτων δικαιολογεῖται εἰς χώρας προσφάτου καταρτισμοῦ, ἐνθα τὰ διάφορα στοιχεῖα τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶχον εἰσέτι κατορθώσει νὰ συμπηχθῶσιν εἰς ἓν ἀδιαίρετον σύνολον, δὲν εἶχε λόγον ὑπάρξεως εἰς τὰς χώρας παλαιοῦ πολιτισμοῦ, ἐνθα ἡ κατάστασις ἦτο ὅλως διάφορος. Ἀλλὰ τὰ γεγονότα ἀνέλαβον νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ὁ ἀνωτέρω συλλογισμὸς δὲν ἦτο ἄμοιρος πρακτικῆς ἀξίας.

Ἐννοεῖ τις εὐχερῶς ὅτι ὁ συλλογισμὸς οὗτος ἐπανελήφθη τὴν φορὰν αὐτὴν μετ' ἰδιαιτέρως χαρακτηριστικῆς ἰσχύος. Αἱ λεγόμεναι «μειονοτικαὶ» χῶραι ἦσαν

τοσούτω μᾶλλον ἐν δικαίῳ νὰ ἐπικαλεσθῶσι τοῦτον, ὅσον εἶναι ἀληθῶς κωμικὸν νὰ βλέπη τις Κράτη ἅτινα κακομεταχειρίζονται τὰς μειονότητάς των ἐρχόμενα νὰ προσάψουν εἰς τὰ ἄλλα ὅτι δὲν σέβονται ἐπαρκῶς τὰς ἰδικάς των καὶ ἐνούμενα πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἀδιακόπως ζητοῦσιν, ὑπὸ μορφὴν βελτιώσεως τῆς σχετικῆς διαδικασίας, τὴν ἐπιδείνωσιν τοῦ ἐξαιρετικοῦ καθεστώτος ὑπερ ταῦτα ὑφίστανται.

Ἐναντίον τῆς ἐπιδεινώσεως ταύτης αἱ λεγόμεναι «μειονοτικά» χῶραι πάντοτε διεμαρτυρήθησαν, ὑποστηρίζουσαι ὅτι οὐδεμία μεταβολὴ τῆς διαδικασίας φύσεως νὰ ἐπαυξήσῃ τὰς ὑποχρεώσεις των δὲν εἶναι δυνατὴ εἰμὴ κατόπιν συμφωνίας μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Συμβουλίου. Ἡ Συνέλευσις δὲν ἔχει δικαίωμα ἐπεμβάσεως ἐν ζητήματι τοιαύτης φύσεως, δὲν δύναται νὰ λάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν μεταρρυθμίσεως δι' ἀποφάσεων, ὣν ἡ ἠθικὴ ἰσχὺς θὰ ὑπηγόρευεν εἰς τὸ Συμβούλιον καθωρισμένην ἐνέργειαν καὶ θὰ ἐμείου τὴν ἐλευθερίαν συζητήσεως τῶν ἐνδιαφερομένων χωρῶν.

Ἡ ἔρις αὕτη εἶναι παλαιὰ μεταξὺ τῶν ἀποκαλουμένων «μειονοτικῶν» Κρατῶν καὶ τῶν ἐτέρων. Ἀλλ' ἀνεπλήρωσε τὸ ἔτος τοῦτο ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὑποβληθείσης ἐκ μέρους τῶν βρεττανικῆς, δανικῆς, ὀλλανδικῆς καὶ νορβηγικῆς ἀντιπροσωπειῶν προτάσεως ἀποβλεπούσης εἰς τὸ νὰ κληθῇ τὸ Συμβούλιον, ὅπως ἐξετάσῃ τὸ ἐπίκαιρον τῆς τροποποιήσεως εἰς τινὰ σημεῖα τῆς ἐν ἰσχύϊ διαδικασίας.

Αἱ «μειονοτικά» χῶραι ἠγαντιώθησαν εἰς τοῦτο προβαλοῦσαι τὸ προκαταρκτικὸν ζήτημα τῆς ἀναρμοδιότητος τῆς Συνελεύσεως. Τοῖς ἀντετάχθη ὅτι ἡ Συνέλευσις ἀρύεται ἐκ τοῦ Συμφώνου (ἀρθρ. 3, παράγρ. 3) γενικὴν ἀρμοδιότητα «ἐπὶ παντός ζητήματος εἰσερχομένου εἰς τὴν σφαῖραν τῆς Κ. Τ. Ε. Δὲν δύναται τις νὰ ἀρνηθῇ, ὑπεστηρίχθη, ὅτι τοιαύτη εἶναι ἡ περίπτωσις διὰ τὸ πρόβλημα τῶν μειονοτήτων· ἡ ἐρμηνεία αὕτη εὐρίσκει ἐπιβεβαίωσιν ἐν τῇ πράξει, δεδομένου ὅτι ἡ Συνέλευσις ἤδη ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὴν «μειονοτικὴν» διαδικασίαν.

Ἀλλ' εἰς τοῦτο ἐδόθη ἡ ἀπάντησις ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἰμὴ ἐν μόνον προηγούμενον, χρονολογούμενον ἀπὸ τοῦ 1923, συνεπῶς δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ νομολογίας. Ὡς πρὸς τὸ ἐκ τοῦ ἀρθρ. 3 παράγρ. 3 τοῦ Συμφώνου ἐπιχείρημα, τοῦτο δὲν εἶναι βάσιμον εἰμὴ διὰ τὴν γενικωτέραν ἀποψιν τοῦ προβλήματος, δηλαδὴ τὴν ἀφορῶσαν εἰς τὴν διεθνή ὁμόνοιαν τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο δὲν δικαιολογεῖ τὴν ἐπέμβασιν τῆς Συνελεύσεως εἰς ζητήματα διαδικασίας ἢ ἀπλῆς ἐφαρμογῆς τῶν συνθηκῶν μειονοτήτων. Εἰς τοιούτου εἰδους ζητήματα ἡ ἀρμοδιότης ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ Συμβούλιον, συμφώνως πρὸς ἰδιαιτέρας Συνθήκας, αἵτινες ἐδημιούργησαν εἰδικὰς ὑποχρεώσεις εἰς βάρος ὠρισμένων χωρῶν, αἵτινες ἐπὶ τούτων δὲν ἐδέχθησαν εἰμὴ τὸν ἐλεγχον τοῦ Συμβουλίου.

Ἐπὶ τῆς ἀμφισβητήσεως ταύτης οὐδεμία ἀπόφασις ἐλήφθη. Τὸ ζήτημα παραμένει ὅθεν ἀκέραιον.

Οὐχ ἤττον, ἡ συζήτησις περιήγαγεν εἰς δυσχέρειαν τοὺς ὑποβαλόντας τὴν περὶ ἧς πρόκειται πρότασιν. Τὰ ἐνδιαφερόμενα Κράτη δὲν ἤγειραν μόνον τὸ προκαταρκτικὸν ζήτημα τῆς ἀναρμοδιότητος τῆς Συνελεύσεως· ἐπανάλαβον, ἐπίσης, τὴν θέσιν των ἐπὶ τῆς γενικεύσεως τοῦ «μειονοτικοῦ» καθεστῶτος, ἐτοποθέτησαν δ' αὐτήν, τὴν φορὰν ταύτην, ἐπὶ τῶν πλέον εὐρειῶν βάσεων.

Ἀναχωροῦσαι ἐκ τῆς γενομένης ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἱσραηλιτικὸν ζήτημα διαπιστώσεως, καθ' ἣν, ἀναλόγως τῶν περιπτώσεων, οἱ ἱσραηλῖται ἀποτελοῦσιν ἢ δὲν ἀποτελοῦσι μειονότητα, αἱ εἰρημέναι χώραι κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ διαίρεσις ἐνὸς πληθυσμοῦ εἰς πλειονότητα καὶ μειονότητα οὐδένα ἔχει χαρακτῆρα ἀνάγκης καὶ μονιμότητος καὶ ὅτι, συνεπῶς, ἡ τὸ «μειονοτικὸν» καθεστῶς, θεωρούμενον ὡς ἐξαιρετικόν, εἶναι προσωρισμένον νὰ ἐξαφανισθῇ, ἢ ἐὰν ἀποτελῇ τὸ σπέρμα πραγματικῆς προόδου, ὀφείλει νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς ἅπαντα τὰ Κράτη. Πρὸς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην τῶν διευθύνσεων τούτων τὸ δίκαιον ὀφείλει νὰ ἐξελιχθῇ. Ἐκεῖνο ὅπερ ἀποκλείεται, εἶναι ἡ διακρίσις τοῦ σημερινοῦ καθεστῶτος. Οὔτε ἡ λογική, οὐδὲ τὸ γενικὸν συμφέρον θὰ ἐδικαιολόγουν τοιαύτην λύσιν.

Ἐπίσης ὅτι, ἐὰν ὑπάρχῃ ἐπιθυμία ὅπως μεταξὺ τῶν δύο ἀντιθέτων τάσεων ἐπιτευχθῇ συνδιαλλαγή, αὕτη δὲν θὰ ἡδύνατο νὰ εὐρεθῇ εἰμὴ διὰ μεταβάσεως εἰς εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ βᾶθος τοῦ προβλήματος. Ἡ τοιαύτη ἐξέτασις θὰ ὠδήγει εἰς δύο διαπιστώσεις ἐξ ἴσου διαφωτιστικάς.

Θὰ διεπιστοῦτο πρῶτον ὅτι τὸ «μειονοτικὸν» καθεστῶς εἶναι τὸ κατάντημα προσπαθείας καταβληθείσης ἀπὸ αἰώνων ἐπὶ ὅλως πολιτικῆς βάσεως. Αἱ ἐν ἰσχύϊ Συνθήκαι ὑποκατέστησαν τὸν ἔλεγχον τῆς Κ. Τ. Ε. εἰς τὴν διαλείπουσαν καὶ ἐνίοτε ἰδιοτελῆ προσπάθειαν, ἣν αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις ἐξήσκουν προηγουμένως ἐν προκειμένῳ. Ἄλλ' αἱ Συνθήκαι αὗται παρέμειναν ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ 17^{ου} αἰῶνος ἀκολουθηθείσῃ γραμμῇ· ἡ προστασία ἦν ὀργανοῦσιν ὑπὲρ τῶν μειονοτήτων ὀρισμένων χωρῶν, διατηρεῖ χαρακτῆρα πολιτικόν.

Θὰ διεπιστοῦτο, κατὰ δεύτερον λόγον, ὅτι ἡ διεθνὴς προστασία τῶν μειονοτήτων ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν βαθὺν πόθον τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ὅπως ἀναγνωρισθῇ καὶ ἐξασφαλισθῇ εἰς πᾶν ἀνθρώπινον ὃν ἐν ἐλάχιστον ἐλευθεριῶν θρησκείας, γλώσσης, σκέψεως, συγκεντρώσεως, ἐκπαιδεύσεως, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ πολιτικὴ ἰσότης πρὸς τοὺς ὁμοίους του.

Ἐὰν τις κατανοήσῃ πλήρως τὴν διπλὴν αὐτὴν διαπίστωσιν, δύναται νὰ πεισθῇ ὅτι ἡ καλυτέρα λύσις τοῦ προβλήματος τῶν μειονοτήτων θὰ ἐνέκετο εἰς σύστημα ὅπερ θὰ διεκράτει, ὡς καθεστῶς γενικὸν ἐφαρμοστέον εἰς ἅπαντα τὰ Κράτη, τὴν διεθνῇ ἀναγνώρισιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, ἄνευ διακρίσεως μεταξὺ πλειονότητος καὶ μειονοτήτων, οὔτε μεταξὺ ἡμεδαπῶν καὶ ξένων, καὶ ὅπερ θὰ ὑποκαθίστα

εἰς τὴν τεχνητὴν καὶ κατὰ τι αὐθαίρετον πολιτικὴν προστασίαν μίαν προστασίαν ἀντικειμενικὴν καὶ τελείως ἀμερόληπτον, ἥτοι τὴν δικαστικὴν τοιαύτην.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ἀναπτύσσεται ὑπὸ τὰ ὅμματα ἡμῶν τὸ διεθνὲς δίκαιον. Ἡ προσπάθεια τῆς ἐπιστήμης καὶ εἰδικῶς αἱ ἐργασίαι τοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου ἐν τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ ἀπὸ τινων ἐτῶν προσανατολίζονται. Τὰ γεγονότα ὑπογραμμίζουν ἰσχυρῶς τὸ ἐνδιαφέρον τῆς προσπαθείας ταύτης. Ὁ κανὼν τοῦ δικαίου γεννᾶται ἐκ τῆς ἀντιδράσεως, ἣν προκαλεῖ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν ἡ παραβίασις τῶν παραγγελημάτων τῆς ἡθικῆς καὶ τοῦ αἰσθήματος τῆς δικαιοσύνης. Εἰς μίαν τοιαύτην ἀντίδρασιν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου παρέστημεν πρὸ μικροῦ.

Ἐμπνεομένη ἐκ τῶν ἰδεῶν τούτων, ἡ Πολωνικὴ Ἀντιπροσωπεῖα εἶχε προτείνει, ὅπως ζητηθῇ παρὰ τῆς Συνελεύσεως νὰ παρακαλέσῃ τὸ Συμβούλιον, ὅπως διορίσῃ Ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην τοῦ προβλήματος τῆς γενικεύσεως καὶ ἐκπόνησιν σχεδίου Συμβάσεως ἐπὶ τῆς προστασίας τῶν μειονοτήτων συνεπαγομένης τὰς αὐτὰς ὑποχρεώσεις δι' ὅλα τὰ Κράτη μέλη τῆς Κ. Τ. Ε.

Ἐκ μέρους τῆς ἡ Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Αἰτῆς εἶχε ζητήσῃ, ὅπως ἡ Συνέλευσις ἐκφράσῃ τὴν εὐχὴν, ἵνα καταρτισθῇ Σύμβασις φροντίδι τῆς Κ. Τ. Ε. ἐξασφαλίζουσα τὴν προστασίαν καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου.

Αἱ προτάσεις αὗται ἔδωσαν λαβὴν εἰς ἐμπεριστατωμένην συζήτησιν. Αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις ἐδείχθησαν ἀπροκαλύπτως δυσμενεῖς, προβάλλουσαι λόγους ἐπικαιρότητος ἢ ἀρυομένους ἐκ τοῦ ποικίλου ἢ τοῦ πολυπλόκου τῶν συμφερόντων των. Ματαίως ἡ Σουηδικὴ Ἀντιπροσωπεῖα ὑπέβαλε πρότασιν συμβιβαστικὴν τείνουσαν εἰς τὸ νὰ κληθῇ τὸ Συμβούλιον, ὅπως λάβῃ τὰ ἀ ἥθελε κρίνει ἐπὶκαιρα μέτρα ἐπὶ τῇ τέλει μελέτης ἀπλῶς προπαρασκευαστικῆς τῆς παγιώσεως, διὰ νομικῆς φύσεως ὑποχρεώσεων, τῶν ἀρχῶν τῆς προστασίας τῶν μειονοτήτων. Ματαίως ἐπίσης αἱ Ἀντιπροσωπεῖαι τῶν καλουμένων «μειονοτικῶν» χωρῶν καὶ διαφόρων δευτερευόντων Κρατῶν ἐνεφάνισαν τὴν ἀδικίαν καὶ μάλιστα τὸν κίνδυνον τῆς διατηρήσεως, ὑπὸ τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτοῦ μορφήν, τοῦ ἐν ἰσχύϊ συστήματος. Αἱ Μ. Δυνάμεις δὲν ἐνέμειναν ὀλιγώτερον εἰς τὴν ἀντίθεσίν των.

Αἱ εὐνοϊκῶς διατεθειμέναι πρὸς τὰς μεταρρυθμίσεις ταύτας Ἀντιπροσωπεῖαι δὲν ἠδυνήθησαν εἰμὴ νὰ ἐπιτύχωσι τὴν καταχώρησιν ἐν τῇ ἐγκριθείσῃ ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως ἐκθέσει τῆς ἐκφράσεως τῆς ζωηρᾶς των λύπης, διότι δὲν κατέστη ἐφικτόν, ὅπως αποφασισθῇ ἀπὸ τοῦδε ἡ θέσις αὐτῶν ὑπὸ μελέτην, μετὰ τῆς δηλώσεως ὅτι ἡ ὑπ' αὐτῶν εἰσηγούμενη γενίκευσις, ἥτις, κατὰ τὴν γνώμην των, ἐπιβάλλεται ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς νομικῆς ἰσότητος πάντων τῶν κρατῶν, «δὲν θὰ ἠδύνατο ἐπ' ἄπειρον νὰ ἀναβάλληται, ἄνευ βαρείας διακυβεύσεως τῆς ἀξίας τῶν Συνθηκῶν μειονοτήτων».

Ἡ ἐκ τῶν προβλημάτων τούτων προκληθεῖσα συζήτησις δὲν ὑπῆρξεν ἐν τούτοις ἀνωφελής. Ἔσχεν ἐν πρώτοις ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀπώθησιν πάσης συγκεκριμένης εἰσηγήσεως ἐν σχέσει πρὸς τὴν «μειονοτικήν» διαδικασίαν. Ἐκ τῆς προτάσεως τῶν βρεττανικῆς, δανικῆς, ὀλλανδικῆς καὶ σουηδικῆς Ἀντιπροσωπειῶν, δὲν ἀπέμεινεν εἰμὴ αἵτησις ἀπευθυνθεῖσα ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως εἰς τὸν Γενικὸν Γραμματέα τῆς Κ. Τ. Ε., ὅπως ἀνακοινώσῃ εἰς τὸ Συμβούλιον τὰ πρακτικὰ τῆς 6^{ης} Ἐπιτροπῆς. Διεσαφηνίσθη μάλιστα ὅτι δὲν πρόκειται μόνον περὶ τῆς συζήτησεως ἐπὶ τῆς διαδικασίας, ἀλλὰ περὶ τῶν πρακτικῶν «ἐφ' ὁλοκλήρου τοῦ προβλήματος τῶν μειονοτήτων».

Οὕτω, συνωδᾷ τῇ εὐχῇ τῶν καλουμένων «μειονοτικῶν» χωρῶν, τὸ ζήτημα τῆς διαδικασίας καὶ ἐκεῖνο τῆς γενικεύσεως τοῦ συστήματος τῆς προστασίας τῶν μειονοτήτων εὐρίσκονται τοῦ λοιποῦ συνδεδεμένα. Δὲν θὰ δύνανται τις πλέον πρακτικῶς νὰ τὰ χωρίσῃ, ἵνα προσπαθῇ διὰ τοῦ μέσου τῆς διαδικασίας νὰ καταστήσῃ βαρύτερας τὰς υποχρεώσεις τῶν εἰς τὰς Συνθήκας ὑποτεταγμένων χωρῶν, ἀποφεύγων ἐν ταύτῃ τὴν γενίκευσιν τοῦ συστήματος τῆς προστασίας τῶν μειονοτήτων.

Ἐξ ἄλλου τὸ πρόβλημα τῆς γενικεύσεως ὀριστικῶς ἐτέθη ἐνώπιον τῆς διεθνoῦς γνώμης. Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὑποθέσεως Μπερνέιμ ὠρισμένα μέλη τοῦ Συμβουλίου τῆς Κ. Τ. Ε. ἀπεφάνησαν ὑπὲρ τῆς λύσεώς του. Κατὰ τὴν πρόσφατον συζήτησιν ἐνώπιον τῆς 6^{ης} Ἐπιτροπῆς, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Σουηδίας κ. Σάντλερ μετὰ θέρμης ὑπεστήριξε τὴν ἰδίαν ἄποψιν, παρατηρῶν ὅτι ἐλησμονήθη μέχρι σήμερον νὰ γίνῃ διάκρισις μεταξὺ τῶν μειονοτήτων τῶν συνδεδεμένων πρὸς λαὸν ἀντιπροσωπεύμενον ὑπὸ Κράτους καὶ ἐκεῖνων αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς λαοὺς οὐδεμίαν ἔχοντας κρατικὴν ὀργάνωσιν, ὡς οἱ Ἰσραηλιῖται, οἱ Ἀσσύριοι καὶ ἄλλοι.

Τὸ πρόβλημα τοῦτο θάττον ἢ βράδιον ὀφείλει νὰ λυθῇ. Ὅσον περισσότερον ἀναβληθῇ ἡ λύσις του, τοσοῦτον θὰ καταστῇ καταφανὴς ἡ ἀδικία τοῦ ἐξαιρετικοῦ χαρακτηρη τοῦ ἐν ἰσχύϊ συστήματος καὶ ἐπὶ τοσοῦτον τὸ σύστημα τοῦτο θὰ καταστῇ μυσερὸν. Ἡ ἠθικὴ ἀξία τῶν παρουσῶν Συνθηκῶν θὰ μειωθῇ εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε θὰ καταστῇ ἀδύνατος ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν.

Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θὰ ἐπιβληθῇ ἡ μεταρρύθμισις τοῦ παρόντος συστήματος, τὰ Κράτη, ἅτινα σήμερον ἀποστρέφονται τὴν γενίκευσιν τοῦ συστήματος τούτου, εἴτε διότι φοβοῦνται μήπως διακυβευθῇ οὕτω ἡ ἐθνικὴ των ἐνότης, εἴτε διότι θεωροῦσιν ἀντίθετον πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειάν των νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὸν ἐλεγχον ἐνὸς πολιτικοῦ ὀργάνου, θὰ ἀποδεχθῶσιν εὐχερέστερον λύσιν ἀπηλλαγμένην τοῦ διττοῦ τούτου μειονεκτήματος. Καὶ τοιαύτη λύσις δύναται νὰ εἶναι ἡ ὑποκατάστασις εἰς τὸ ἐξαιρετικὸν σύστημα τῆς πολιτικῆς προστασίας τῶν μειονοτήτων, γενικοῦ συστήματος δικαστικῆς προστασίας τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ ἀτόμου.